

Kommunistlik maareform rajasteed kolhoosidele

Juunipöörde kõige ulatuslikum ja maaelule sügavaim jälgijäättev sündmus oli talupidajaile kuulunud maa natsionaliseerimine. Maa kuulus nüüd riigile, talupidajaile jäi vaid maa kasutamise ja seal elamise õigus.

Talu maksimumsuurus tohtis olla vaid 30 hektarit. Kui talul oli rohkem maad, siis võeti see riiklikku reservi, mis jagati juurdelõigeteks väiketaludele ning uute talude rajajaile. Koolututi välja maareform, mille eeltöid alustati kohe.

Maareformi vallakomiteed

Kõigis valdades moodustati maareformi vallakomiteed, kes hakkasid vastu võtma avaldusi maa saamiseks ning selgitama, palju suurtelt taludelt maad ära võtta.

Viru maakonnakomitee tegevust, seega kogu maareformi elluviimist hakkas juhtima esikommunist Villem Soo. Määruse kohaselt olid vallakomiteed reformi tegelikud elluviijad, ainult vaidlusalused küsimused jäid maakomitee lahendamiseks.

Vallakomiteedesse määrati peaaegu eranditult kehvikud ja talusulased, kes olid end näidanud punase võimu pooldajana.

Esimese tuhinaga tekitas maareform suurt elevust. Augustikuu lõpuks oli Virumaal registreeritud ü 12 000 soovivavaldust maa saamiseks, nii juurdelõikeiks kui ka uustaludena. Ajalehed kommenteerisid seda hooplevalt: näete, milline maanälg valitseb! Maa on kulakute ja suurärikate käes! Töötav talupoeg aga peab leppima piskuga!

Uus maareform pidi tulema läbi-lõhki bolševistlik ning viima ellu maaelu õitsengu. Tuleb tõdeda, et alanud maareform kujunes tõepoolest bolševistlikuks ja viis kogu meie põllumajanduse laostumisele.

Punased juurdelõikajad

Virumaal puudutas maareform 4560 elujõulist ja suuremat talu, millelt revkireeriti üle 30 ha viljelusmaad. Sel teel saadi 73 600 ha suurune maareserv.

Kui algul oli maakonnas maasoovijaid üle 12 000, siis maareformi käigus kahanes see arv, nii et juurdelõikeid tehti ainult 2880 väiketalule ning uusi kohti rajati 2410. Seega rahuldati maasoove 5290 juhul. Suurem osa taludelt revkireeritud maast jäi järgmisel aastal reservmaana kasutult seisma.

Maareformiga taheti hävitada meie suuremad ja paremad, nn kulaklikud majapidamised.

Peep Kärp
ajakirjanik

Talude küljest eraldati kõige paremad põllumaad, samuti hiljuti tehtud uudismaad, ilma milleta talu edasine majandamine kujunes küsitavaks.

Kohalike vallakomiteede otsused talumaade osaliseks võõrandamiseks olid tehtud sedavõrd ebaõiglaselt, et peaaegu kõik sellest puudutatud talud pidid pöörduma abi otsimiseks maakomitee poole, kus Villem Soo lahendas tekkinud tüliküsimused ikka nii, et kaotajaks jäi "kulak".

Villem Soo plaanid

Fanaatikust suurkommunist Soo lubas maareformi ellu viia kolme kuuga.

Maakomitee esimesele istungile Viru maavalitsuse saalis käsutas ta talunikud kokku juba kell viis hommikul ning tegi seal otsuseid, mis ei rahuldanud kuidagi endist talunikku. Talumaade võõrandamise akte vaadati läbi mitmes suuremas keskses Virumaal. Seda tehti ka ööd läbi.

Magamata olekust tursunud näoga, ajamata habemega, lahtise kaelaauguga päevasärk seljas - nii liikus Soo paigast paika ja tegi otsuseid Virumaa põllumajanduse põhjalaskmiseks.

Jälgides maareformiga loodud uustalude saajate nimekirja, võis juba ette öelda, et neist kõigist ei saa talupidajat. Nende seas leidis palju igapäevases elus allakäinud mehi, kes seni polnud toime tulnud ühegi ametiga. Nüüd leidsid nad kommunistlikust propagandast endale uue elukutse - hakkasid talupidajaks!

Samal ajal tegi punane ajakirjandus propagandat Venemaa kolhooside "õitsvast järjest ja kolhoosnikute õnnelikust elust". Anti mõista, et ka Eestis tuleb kolhoosikord maksma panna.

Riigilaenu jagati kahel käel

Maarahvas ei uskunud aga selliseid udujutte. Sugulaste vahendusel tekkinud otsekontaktide kaudu teati juba sel sügisel, mida kolhoosikord Venemaal endast kujutab. Sellepärast tunti kolhooside tuleku ees suurt hirmu.

Uute talude rajajaile anti ka

ARVAMUS

Maareform kujunes tõepoolest bolševistlikuks ja viis kogu meie põllumajanduse laostumiseni.

Peep Kärp

suured riigilaenuid. Eesti Maapank määras 1940. aasta sügisel Virumaa uustaludele ja juurdelõigetete saajaile laenudeks 712 000 krooni.

Ühel päeval, mil määratud krediit oli veel ü 300 000 krooni välja jagamata, tehti õhtul kella 5 ajal Tallinnast Maapanga Rakvere esindajale Eduard Kruusmaale korraldus, et veel samal õhtul tuleb kogu krediidisumma laenudeks määrata. Järgmiseks hommikuks kästi sellest Tallinnast ette kanda.

Rakvere esindaja hakkaski veel samal õhtul laene jagama. Et ettenähtud laenusummast lahti saada, selleks rahuldati nüüd kõik rahataotlused. Mõnele soovijale määrati isegi rohkem, kui oli nõutud. Järgmisel hommikul teatati Tallinnast, et määratud krediit on 100-protsendiliselt realiseeritud.

Laenude määramine toimus raha loopimisena. Ühegi laenu kindlustuseks polnud muud garantiid kui laenusaja allkiri. Selle tulemuseks oli, et suur osa laenudest raisati või pummeldati maha või kasutati muuks otstarbeks.

Mõni jõi raha maha

Üks laenusaja Rakvere valdast ja teine Palmsest pummeldasid 600-700-kroonised laenu maha juba kättesaamise päeval. Nende meeste peale esitati siiski kaebused miilitsale. Üldiselt ei tehtud aga mingit kontrolli laenude kasutamise kohta.

Miitinguil aga räägiti ja ajalehtedes kirjutati, et näete, kuidas nõukogude võim hoolitseb töötava talupoja eest! Kes seda varem nägi, et talupoegadele anti nii lahkel käel ja ohtral määral laene! On teadmata, palju nende laenudega jõuti ära teha. Ajavahemik selleks oli lühike. 22. juunil 1941 algas sõda.

Küll aga tekkis maareformist palju pahandusi ja häda juurdelõike- ja uusmaasaajaile. Pärast nõukogude võimu kukutamist said kõik talud neilt revkireeritud maad tagasi. Omavaheline arveteõiendamine maasaajatega lõppes tihti peale traagiliselt.